

Tristero woelt in de taal van Nathalie Sarraute

Woorden worden messen

Van onze medewerker
Ludo Dostagne

Tristero, het kersvers driekoppig ensemble uit Turnhout en Brussel, is bezeten door de taalfilosofie. Barbara Van Lindt, Paul Bogaert en Peter Vandenbempt, die elkaar leerden kennen tijdens hun studies theaterwetenschappen aan de KUL, willen hun publiek echter niet opzadelen met een lesje linguïstiek of een cursus semiotologie. De leer der tekens is immers veel te omslachtig voor een schouwburg. En toch mag je als toeschouwer even aan de beker nippen.

Wie voor Nathalie Sarraute klaar wordt gemaakt ondergetiteld in een taalboek, neemt woorden opbereiden om nadien als bollen uit elkaar te spuiten. Het eerste bedrijf speelt zich af in een gezin, waar vader en moeder aanvankelijk denken te bakkelen over hun zoon. In talloze waken en wegen ze slechts hun eigen uitspraken. Sarraute gaf dit stuk als titel "Wat mooi, eh" maar wie die korte uitroep niet netje haastert zal merken dat de betekenisgeving haast oneindig is. Anderzijds holt het gebruik van deze uitdrukking de inhoud uit.

De drie acteurs dragen eenzelfde T-shirt en broek zodat ze theoretisch verwisselbaar zijn, net als de begrippen, die ze uit het hun overkoepelend vocabularium onttaken. Het speelvlak

wordt door plastieken hangsluiten doorsneden. Via een binnen-huistelefoon zijn beide ruimten toch met elkaar verbonden. Maar de gemetalliseerde stemmen zijn nog minder menselijk dan de rechtstreeks opgevangen geluiden tijdens de mond-aan-mond dialogen. De communicatie verloopt noodzakelijkerwijs stroef, want de personages veronderstellen dat ze dezelfde taal spreken, wat niet het geval blijkt. Vooral de stopwoorden en de half ingeslikte zinnen scheppen niet alleen verwarring, maar geven aanleiding tot woede-uitbarstingen.

De langwerpige tafel op wieltjes wordt tussen de bedrijven weggerold. De rekwisieten, zoals een puzzel, een wereldbol en een megafon vervullen nauwelijks een functie. Maar misschien zijn ze wel symbolisch bedoeld.

Tijdens het tweede luik "Pour ne rien ou pour un non", wel heel vrij vertaald door "Zomaar zonder reden" zwemmen de acteurs bijna in hun "oceanische" kaktuswerkbloemen, die worden opgehouden met breiellen. Nu waarschuwen ze elkaar al om met woorden omzichtig om te springen. Maar wie zeven keer zijn tong moet draaien vooraleer hij het waagt iets uit te kramen is er erger aan toe dan de beroemde olifant in de porseleinwinkel. De denker, die iedere zin analyseert als een ijverige psychiater, valt ten prooi aan paranoia. De personages vangen de woorden, die zij horen, op als waren het meesteken. Maar zo geraken ze natuurlijk vlug verwond...

In het derde bedrijf "Elle est là" wordt de zwaartzige vrouw

zelfs gedegradeerd tot een voorwerp, doordat ze als onzijdig wordt aangeduid. Haar gedachtenwereld wordt echter veel ernstiger genomen. De twee mannelijke wtkielen komen al pratend tot het inzicht dat de ware vijand niet hun assistente is, maar wel de ideeën in haar henenen.

Te gekunsteld

De acteurs van Tristero maken door hun keuze de taalfilosofie toegankelijk. Maar zij worstelen nog te veel met hun houdingen en gebaren, die te gekunsteld blijven. Ook verbaal durven zij wel een keer iets teveel uit de bocht gaan zonder dat die uitbarstingen stroken met het redelijk abstracte begrippenapparaat van Sarraute. Toen de hoogbejaarde Frans-Russische schrijfster enkele jaren geleden nog zelf voorlas uit haar oeuvre, in samenspraak met actrice Maria Casarès, verliep de voordracht gedragers met afgeronde stilten. Woorden en mimiek wisselden elkaar rustig af zonder dat het nuttig was over het hele, fijntinnig uitgediepte script, hyperkinetisch heen te razen.

Tristero lijdt trouwens, net als STAN en "Dito, Dito" aan een te oppervlakkige dictie. Hun stoelpartijen met de taal zouden aan kracht winnen mits het nodige verbale ploegwerk. Als aanloop tot nog diepzinniger en meer doorwrocht podiumwerk is deze Sarrauteproductie al meer dan verdienstelijk.

■ Brussel, De Zeyr: 15, 16, 17-3; Antwerpen, Monty: 11 en 12-4; Aalst, Netwerk: 22 en 23-4; Gent, Nieuwpoort: 26 en 27-4; Kortrijk, Limelight: 28, 29-4.